

**Jan Szczodrowski, *Kontrola rynków oligopolistycznych w prawie konkurencji*,
LEX a Wolters Kluwer Business, Warszawa 2015, s. 350**

Recenzowana książka dotyczy problematyki istotnej dla stosowania prawa konkurencji, jakim jest ocena zachowań przedsiębiorców podejmowanych na rynkach o strukturze oligopolistycznej. Choć problematyka ta była już przedmiotem analiz na polskim rynku publikacji prawniczych, to jednak były to przede wszystkim pozycje artykułowe zazwyczaj dotyczące bardziej szczegółowych problemów. Już zatem z tego powodu oceniana publikacja stanowi wartościowy wkład do dorobku krajowej doktryny antymonopolu, stanowiąc w zasadzie kompleksowe ujęcie prawno-konkurencyjnej kwalifikacji praktyk stosowanych na rynkach oligopolistycznych.

Książka składa się z pięciu rozdziałów. Pierwszy z nich przedstawia ekonomiczne teorie i modele, a także cechy rynków oligopolistycznych. Treść i zakres kolejnych rozdziałów odpowiada poszczególnym regułom (instytucjom) prawa konkurencji. Rozdział drugi dotyczy stosowania art. 101 ust. 1 TFUE do zachowań podejmowanych na wskazanych rynkach. Rozdział trzeci przedstawia rynki oligopolistyczne w świetle art. 102 TFUE. Wreszcie rozdziały czwarty i piąty odnoszą się do kontroli koncentracji przedsiębiorstw dokonywanych na takich rynkach.

Monografia rzetelnie i szczegółowo prezentuje tytułową problematykę od stron zarówno teoretycznej, jak i praktycznej. Autor często odnosi się do poszczególnych spraw z dorobku decyzyjnego i/lub orzeczniczego (przede wszystkim) organów unijnych, przy czym prezentowane stany faktyczne zostały wyraźnie wyodrębnione na poszczególnych stronach publikacji. Przedstawiono w niej (czasem także skomentowano) nie tylko te znane (i nierzadko omawiane już w doktrynie) sprawy (np. *Suiker Unie, Dyestuff, Woodpulp, John Deer, CEWAL, Airtours, Gencor, Impala*), lecz także inne (mniej znane) przypadki zachowań, jakie podjęte zostały na rynkach oligopolistycznych. Oceniana książka w dużej mierze stanowi więc swego rodzaju zbiór *case-law* w sprawach z zakresu jej tytułowej tematyki. Pewne wątpliwości można mieć dlaczemu tytuły rozdziału drugiego i trzeciego dotyczą tylko zakazu unijnego (art. 101 i 102 TFUE), podczas gdy w ich treści przedstawiana jest także (jakkolwiek w wąskim zakresie) problematyka stosowania stosownych zakazów na gruncie prawa amerykańskiego (ustawy Shermana) oraz przepisów uokik. Ograniczone odniesienie się do prawa polskiego nie jest bynajmniej zarzutem pod adresem recenzowanej książki, a autora usprawiedliwia nieznaczna (zwłaszcza w porównaniu do dorobku unijnego) liczba spraw, jakie na gruncie tego prawa badane były – ściśle (w tym literalnie) – w kontekście cech rynków oligopolistycznych.

Prace z zakresu materialnego prawa konkurencji z oczywistych względów nie powinny abstrahować od odniesienia się do odpowiednich modeli (teorii, doświadczeń) ekonomicznych. Z pewnością dotyczy to publikacji poświęconych określonym strukturom rynkowym (do jakich zalicza się recenzowana książka). Jej pierwszy rozdział w całości poświęcony został ekonomicznym aspektom rynków oligopolistycznych, w tym stosownym modelom ekonomicznym opisującym te rynki (np. model Cournota, model Bertranda, teoria gier), mając ułatwić zrozumienie decyzji

podejmowanych przez przedsiębiorców. Dla stosowania prawa konkurencji – niejako w pierwszej kolejności – szczególnie istotna jest wszak prawidłowa identyfikacja danego rynku jako oligopolu. Prawo to nie zawiera bowiem definicji legalnej tego pojęcia, tymczasem naruszenie reguł antymonopolu staje się bardziej prawdopodobne właśnie na tego rodzaju rynkach, w tym o strukturze „wąskiego oligopolu” (takim pojęciem – *tight oligopoly* – posługuje się np. Komisja w swych wytycznych (2011/C 11/01) w sprawie porozumień kooperacyjnych). Z tego powodu wartościowe jest zaprezentowanie i omówienie przez autora poszczególnych (wyróżnianych także przez Komisję w ww. wytycznych) cech rynków oligopolistycznych (tzw. lista kontrolna). Do cech takich należą np. odpowiednio wysoka koncentracja rynku, przejrzystość oraz symetria rynku, bariery wejścia. Być może zaprezentowanie tych cech byłoby bardziej przydatne, gdyby autor przytoczył jakieś konkretne sprawy (z praktyki), w których dana cecha (lub cechy) rynku decydowały o jego zakwalifikowaniu przez organ publiczny jako rynku oligopolistycznego. Jakkolwiek w innych rozdziałach książka często zawiera stosowne studium przypadku. Dotyczy to w szczególności problematyki kontroli koncentracji na rynkach oligopolistycznych, która ukazana została w dużej mierze w oparciu o ewolucję orzecznictwa unijnego (praktyki decyzyjnej) Komisji.

Pracę wieńczą „Wnioski końcowe”, które mają formę bardziej podsumowania rozważań (konkluzji) wynikających z poszczególnych rozdziałów. Autor wskazał w nich zaraz na wstępie, iż celem publikacji było „zbadanie, czy rynki oligopolistyczne wchodzą w zakres stosowania prawa konkurencji UE”. Jak się wydaje kwestia ta miałyby stanowić niejako „wspólny mianownik” dla poszczególnych zagadnień przedstawionych w recenzowanej pracy. Można mieć pewne wątpliwości co do oryginalności, a zwłaszcza praktycznej przydatności tak postawionego problemu. W istocie wydaje się on pozorny, jako że bezspornym jest, iż reguły antymonopolu (tak unijne, jak i krajowe) znajdują (mogą znaleźć) zastosowanie do każdego rodzaju rynku (nawet tego, który jest wysoce konkurencyjny, tym bardziej więc do takiego, na którym konkurencja jest już „strukturalnie ograniczona” – jak choćby w przypadku oligopolu). Cenniejsze stają się zatem bardziej szczegółowe zagadnienia, jakie ukazano (badano) w monografii, a zwłaszcza prawidłowość i przydatność kryteriów antymonopolowej identyfikacji i ewaluacji rynków oligopolistycznych, jak również kierunki rozwoju orzecznictwa, znaczenie poszczególnych wyroków oraz ich ocena (także w ujęciu prawno-porównawczym).

Publikacja odznacza się solidnym warsztatem naukowym, bazuje w zasadniczej większości na pozycjach z literatury obcojęzycznej. Powinna stanowić – jak to z resztą określa sam autor – „swoisty przewodnik po stosowaniu prawa konkurencji wobec oligopoli i postępowania oligopolistów”.

dr hab. Konrad Kohutek

profesor Krakowskiej Akademii im. A. Frycza-Modrzewskiego

e-mail: kohutek@gmx.net